30. 8. 2018

ID: 106901

Náhrada škody

Investiční zprostředkovatel neodpovídá podle § 32a odst. 5 zákona č. 265/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (zákon) za jednání osoby, jejíž pomocí (jeho) vázaný zástupce vykonává činnosti podle § 32a odst. 1 zákona, jestliže jednání této osoby nemá – s přihlédnutím ke všem okolnostem konkrétní věci – věcný (vnitřní, účelový) vztah k činnostem podle § 32a odst. 1 zákona, a jednající osoba jím sleduje toliko uspokojování vlastních potřeb či zájmů. I škodu způsobenou zákazníkovi vázaným zástupcem investičního zprostředkovatele při výkonu činností podle § 32a odst. 1 zákona (resp. osobou, jejíž pomocí vázaný zástupce tyto činnosti vykonává), nese poměrně poškozený zákazník, jestliže škoda vznikla také jeho zaviněním (§ 441 obč. zák.).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 1759/2015, ze dne 30.8.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Ing. arch. F. H., zastoupeného JUDr. J.V., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému Broker Trust, a. s., se sídlem v P., zastoupené JUDr. H.H., advokátkou, se sídlem v P., o zaplacení 3.000.000 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 11 C 92/2012, o dovolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 11. prosince 2014, č. j. 95 Co 326/2014-165, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. prosince 2014, č. j. 95 Co 326/2014-165, se ruší a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobou ze dne 14. září 2012 se žalobce domáhá zaplacení 3.000.000 Kč s příslušenstvím, a to z titulu náhrady škody způsobené O. Š. (dále též jen „O. Š.“), vázaným zástupcem žalovaného, za niž žalovaný jakožto investiční zprostředkovatel podle přesvědčení žalobce odpovídá podle § 32a odst. 5 zákona č. 265/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění účinném do 31. prosince 2010 (dále též jen „zákon“).

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 24. září 2013, č. j. 11 C 92/2012-94, ve znění usnesení ze dne 22. listopadu 2013, č. j. 11 C 92/2012-105, žalobu zamítl (výrok I.) a rozhodl o nákladech řízení (výroky II. a III.).

Soud prvního stupně vyšel zejména z toho, že:

1) Žalovaný (Broker Trust, a. s.) je investičním zprostředkovatelem obchodníka s cennými papíry ATLANTIK finanční trhy a. s. podle § 29 a násl. zákona.
2) O. Š. je vázaným zástupcem žalovaného podle § 32a a násl. zákona.
3) Z. H. (dále též jen „Z. H.“) vykonával na základě smlouvy o zprostředkování ze dne 1. listopadu 2009, uzavřené s O. Š., činnost finančního poradce. Přílohou uzavřené smlouvy byla plná moc, podle které měl Z. H. vyvíjet jménem O. Š. činnost směřující k vyhledávání vhodných kandidátů a zájemců o uzavření (blíže specifikovaných) pojistných smluv, smluv o hypotéčních a jiných úvěrech, smluv o penzijním připojištění a o stavebním spoření (do cílové částky 1.000.000 Kč), jakož i smluv o překlenovacím úvěru a o úvěru ze stavebního spoření. Z. H. nebyl zaměstnancem O. Š.
4) O. Š. spolupracoval obdobně jako se Z. H. (tedy na základě smluv o zprostředkování) i s dalšími osobami, jejichž úkolem bylo zprostředkovat kontakty na klienty, kteří by měli zájem o uzavření smluv o finančních produktech.
5) Z. H. uzavíral jménem O. Š. v období od srpna do října 2010 s různými osobami (zákazníky)

smlouvy o obstarání nákupu a prodeje investičních nástrojů. K formulářům těchto smluv se dostal v kanceláři O. Š. Na některých z těchto formulářů byl již podpis O. Š.
6) Dne 24. září 2010 žalobce (jako zákazník) podepsal na jednání se Z. H. uskutečněném v kavárně smlouvu o zajištěném investičním programu Target Click Fund č. 13670306, jíž dal pokyn k jednorázové investici - koupi investičního nástroje TCF2011 (ISIN LU0111802996) za 3.000.000 Kč. Druhou smluvní stranou je společnost ATLANTIK finanční trhy a. s. jako obchodník s cennými papíry. Do formuláře je ručně vepsán účet číslo 5091590001/5500. Žalovaný je ve formuláři označen jako investiční zprostředkovatel, za oprávněnou osobu je uveden Z. H., u podpisu oprávněné osoby je datum 24. září 2010. U podpisu žalobce je datum 30. září 2010.
7) Žalobce současně (téhož dne na témže místě) podepsal komisionářskou smlouvu, jejíž druhou smluvní stranou je taktéž ATLANTIK finanční trhy a. s. jako obchodník s cennými papíry a jíž dal pokyn k jednorázové investici - koupi investičního nástroje Zajištěný IP Target Click Fund, ISIN LU0111802053 za 3.000.000 Kč. Žalovaný je ve formuláři smlouvy označen jako investiční zprostředkovatel, za oprávněnou osobu je uveden O. Š., u oprávněné osoby jsou dva podpisy, z nichž jeden náleží O. Š., a datum 24. září 2010. U podpisu žalobce je datum 30. září 2010.
8) Dne 29. září 2010 žalobce poukázal na účet číslo 5091590001/5500 částku 3.000.000 Kč.
9) Smlouvy uzavřené žalobcem nebyly předány společnosti ATLANTIK finanční trhy a. s. Účet číslo 5091590001/5500 patřil Z. H., který si poukázané finanční prostředky ponechal pro svoji potřebu. V únoru 2011 spáchal Z. H. sebevraždu.
10) Z. H. obdobným způsobem uzavřel smlouvy se svědkem Š.(dne 9. srpna 2010 na investici ve výši 250.000 Kč), se svědkyní D. (dne 26. srpna 2010 na investici ve výši 100.000 Kč) a se svědkem S. (dne 14. října 2010 na investici ve výši 1.200.000 Kč). I v těchto smlouvách byl ručně vepsán účet číslo 5091590001/5500. Smlouvy uzavřené se svědky Š. a D. společnost ATLANTIK finanční trhy a. s. „neeviduje“, v případě svědka S. společnost ATLANTIK finanční trhy a. s. potvrdila, že „peníze došly na účet“.

Na takto ustaveném základě soud prvního stupně – cituje § 29 odst. 1, § 30 odst. 1 a § 32a odst. 4 a 5 zákona, a dále § 420 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“) – uzavřel, že protiprávní jednání Z. H., který jednal toliko ve svém výlučném osobním zájmu, nelze podřadit pod § 420 odst. 2 obč. zák.; toto jednání představuje exces, a za škodu jím způsobenou O. Š. (a tudíž ani žalovaný) neodpovídá.

Jakkoliv zákon porušil i O. Š., když jako vázaný zástupce „zvolil formu spolupráce s panem Z. H., která nebyla v souladu se zákonem o podnikání na kapitálovém trhu, tedy neopravňovala pana Z. H. k uzavírání smluv“, toto porušení zákona podle soudu prvního stupně není příčinou vzniklé škody. Pokud by totiž Z. H. nebyl „veden snahou získat finanční prostředky zcela pro svoji osobní potřebu (…), nedošlo by nikdy i za takové praxe k tomu, že by klientům, jež tyto smlouvy s panem Z. H. uzavřeli, byla způsobena škoda“. Příčinná souvislost je „zde přerušena chováním pana“ Z. H.

Závěrem soud prvního stupně poznamenal, že jednání žalobce, který takto vysokou částku odeslal bez dalšího na účet vepsaný do formuláře smlouvy rukou, aniž by si ověřil, proč bylo číslo účtu takto uvedeno, je „přinejmenším neopatrné“; s ohledem na své právní závěry však již neposuzoval případnou aplikaci § 441 obč. zák. o spoluzavinění poškozeného.

Ve výroku označeným rozsudkem Městský soud v Praze k odvolání žalobce změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobci částku 3.000.000 Kč s příslušenstvím (první výrok) a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý a třetí výrok).

Odvolací soud, poukazuje na § 32a odst. 4 zákona, uzavřel, že činnost vykonávanou Z. H. pro O. Š., byť v rozporu se zákonem nikoliv v pracovním poměru, je nutné považovat za činnost vázaného zástupce (tedy O. Š.). V řízení bylo prokázáno, že Z. H. uzavíral smlouvy o obstarání a prodeji

investičních nástrojů za „investičního zprostředkovatele, potažmo za vázaného zástupce O. Š., v období od srpna do října 2010 s více osobami; nešlo tedy o ojedinělý případ. V případě svědka S. společnost ATLANTIK finanční trhy a. s. potvrdila „účinnost uzavřené smlouvy, kterou za vázaného zástupce sjednával Z. H.“. Formuláře těchto smluv pak Z. H. získal od O. Š; zda s jeho vědomím či jen opomenutím, je bez právního významu.

Vzhledem k § 32a odst. 5 zákona pak žalovaný jakožto investiční zprostředkovatel podle odvolacího soudu nese odpovědnost za škodu, způsobenou jeho vázaným zástupcem (O. Š.) při výkonu jeho činnosti. Proto odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobě vyhověl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), maje za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, resp. při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to:

1) otázky výkladu § 9 o. s. ř.,
2) otázky odpovědnosti investičního zprostředkovatele podle § 32a odst. 5 zákona za exces osoby spolupracující s vázaným zástupcem,
3) otázky spoluzavinění poškozeného a aplikace § 441 obč. zák. v případě odpovědnosti za škodu podle § 32a odst. 5 zákona, a
4) otázky výkladu a aplikace § 120 a § 132 odst. 1 o. s. ř.

Dovolatel má za to, že odvolací soud nerespektoval výklad § 9 o. s. ř. přijatý Nejvyšším soudem např. v usnesení ze dne 18. března 2008, sp. zn. 30 Cdo 4156/2007 v rozsudku ze dne 27. srpna 2013, sp. zn. 26 Cdo 1955/2013, či v rozsudku ze dne 12. října 2010, sp. zn. 21 Cdo 3457/2009, neboť projednávaný spor se týká investičních nástrojů a věcně příslušné k jeho projednání jsou podle § 9 odst. 3 písm. p) o. s. ř., ve znění účinném do 31. prosince 2013, krajské soudy. Tím zatížil řízení vadou, neboť ve věci rozhodoval věcně nepříslušný soud (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2011, sp. zn. 23 Cdo 1400/2009).

Otázku aplikace § 420 odst. 2 obč. zák. na odpovědnost podle § 32a odst. 5 zákona pak dovolatel považuje za dosud Nejvyšším soudem neřešenou. Má za to, že jednání Z. H. představuje exces, který nelze přičítat vázanému zástupci O. Š. a za jehož důsledky (v podobě škody vzniklé žalobci) tudíž neodpovídá ani dovolatel podle § 32a odst. 5 zákona. V této souvislosti dovolatel cituje judikaturu Nejvyššího soudu přijatou při výkladu § 420 odst. 2 obč. zák. (zejména rozsudek ze dne 14. ledna 2003, sp. zn. 21 Cdo 454/2002, rozsudek ze dne 24. února 2003, sp. zn. 21 Cdo 1148/2002, usnesení ze dne 31. srpna 2005, sp. zn. 25 Cdo 482/2005, rozsudek ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 25 Cdo 2777/2004, a usnesení ze dne 17. května 2012, sp. zn. 21 Cdo 418/2011) a dovozuje, že její závěry se uplatní i při posuzování odpovědnosti podle § 32a odst. 5 zákona.

Jde-li o spoluzavinění žalobce za jemu vzniklou škodu, dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že se vůbec nezabýval otázkou aplikace § 441 obč. zák. V této souvislosti pak dovolatel poukazuje na závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2002, sp. zn. 30 Cdo 1251/2002, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2006, sp. zn. 33 Odo 519/2006, jakož i dalších rozhodnutí Nejvyššího soudu, a uzavírá, že jednání žalobce při uzavírání smlouvy a odesílání peněz neodpovídá obvyklé míře pečlivosti a opatrnosti, kterou lze očekávat od každého, kdo činí investici ve výši 3.000.000 Kč.

Konečně dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že v rozporu s § 120 a § 132 odst. 1 o. s. ř. pominul skutečnosti významné pro rozhodnutí věci, které plynuly z provedených důkazů, zejména jde-li o obsah smluvního vztahu mezi Z. H. a O. Š. a o obsah plné moci udělené Z. H. vázaným zástupcem O.

Š. Smlouva ani plná moc neopravňovaly Z. H. k žádné činnosti související s obstaráním investičních nástrojů, a tudíž ji ani nelze „subsumovat“ pod § 32a odst. 5 zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Stejně tak odvolací soud pominul skutečnosti svědčící o „odpovědnosti samotného žalobce“ za jemu vzniklou škodu.

Proto dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc postoupil věcně příslušnému krajskému soudu (Městskému soudu v Praze).

Žalobce považuje dovolání za nepřípustné (maje za to, že odvolací soud rozhodl v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu), popř. za nedůvodné (přitakávaje závěrům odvolacího soudu); proto navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl, popř. zamítl.

Nejvyšší soud předesílá, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2013) se podává z článku II bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání, jež nesměřuje proti žádnému z rozhodnutí vypočtených v § 238a o. s. ř., může být přípustné pouze podle § 237 o. s. ř.

Otázka výkladu § 9 o. s. ř. nečiní dovolání přípustným již proto, že na jejím vyřešení napadené rozhodnutí nezávisí. Prostřednictvím této „otázky“ dovolatel (který v průběhu řízení nevznesl námitku nedostatku věcné příslušnosti) odvolacímu soudu ve skutečnosti vytýká, že řízení zatížil vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2000, sp. zn. 20 Cdo 840/98, uveřejněného pod číslem 68/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek); uplatňuje tak nezpůsobilý dovolací důvod (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

Nehledě k tomu řízení namítanou vadou netrpí. V projednávané věci žalobce (jakožto zákazník obchodníka s cennými papíry) uplatňuje vůči žalovanému (jakožto investičnímu zprostředkovateli) nárok na náhradu škody, způsobené vázaným zástupcem žalovaného tím, že Z. H. (jakožto spolupracovník vázaného zástupce) si ponechal peněžní prostředky poukázané žalobcem na jeho účet pro svoji potřebu; nejde tudíž o spor týkající se směnek, šeků a jiných cenných papírů, derivátů a jiných hodnot, které jsou obchodovatelné na kapitálovém trhu ve smyslu § 9 odst. 3 písm. p) o. s. ř., ve znění účinném ke dni zahájení řízení (tj. ke dni 14. září 2012). Dovolatelem zdůrazňovaná skutečnost, že peněžní prostředky poukázané žalobcem na účet Z. H. měly být použity ke koupi investičního nástroje ve smyslu § 3 zákona, není v poměrech projednávané věci významná pro určení věcné příslušnosti soudů.

Dovolání je však přípustné podle § 237 o. s. ř. pro vyřešení druhé a třetí otázky otevřené v dovolání, neboť jde o otázky hmotného práva, na jejichž posouzení napadené rozhodnutí závisí a které dosud nebyly v obdobných souvislostech v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešeny.

Čtvrtá otázka předkládaná dovolatelem – výklad § 120 a § 132 odst. 1 o. s. ř. – pak dovolání nečiní přípustným již proto, že na jejím řešení napadené rozhodnutí nezávisí. Ostatně dovolatel touto otázkou ve skutečnosti odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení vztahu mezi Z. H. a O. Š., resp. přičitatelnost jednání Z. H. vázanému zástupci O. Š. a tedy i žalovanému, a dále to, že odvolací soud nezvážil aplikaci § 441 obč. zák., tedy nesprávné právní posouzení druhé a třetí otázky otevřené v dovolání.

S ohledem na skutkové okolnosti projednávané věci je pro její posouzení rozhodný zákon o podnikání na kapitálovém trhu ve znění účinném do 31. prosince 2010, a dále zákon č 40/1964 Sb., občanský

zákoník a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále též jen „obch. zák.“) [srov. § 3028 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku].

Ustanovení § 32a zákona určovalo:

Vázaný zástupce je fyzická nebo právnická osoba, která je oprávněna na základě písemné smlouvy se zastoupeným jeho jménem a) zařídit, a popřípadě i uzavřít, obchody týkající se hlavní investiční služby uvedené v § 4 odst. 2 písm. a) nebo h), pokud je zastoupený k jejich poskytování oprávněn, b) poskytovat investiční službu uvedenou v § 4 odst. 2 písm. e), c) propagovat investiční služby, které je zastoupený oprávněn poskytovat (odstavec první).

Zastoupeným se v tomto zákoně rozumí a) obchodník s cennými papíry, b) osoba, která má povolení orgánu dohledu jiného členského státu Evropské unie k poskytování investičních služeb, pokud poskytuje investiční služby v České republice, c) zahraniční osoba, která má sídlo ve státě, který není členským státem Evropské unie, a která poskytuje investiční služby v České republice prostřednictvím organizační složky, d) investiční zprostředkovatel (odstavec druhý).

Vázaný zástupce nesmí přijímat peněžní prostředky nebo investiční nástroje zákazníků (odstavec třetí).

Vázaný zástupce, který je fyzickou osobou, může vykonávat činnost podle odstavce 1 pouze osobně nebo pomocí zaměstnanců. Vázaný zástupce, který je právnickou osobou, může vykonávat činnost podle odstavce 1 pouze statutárním orgánem, členem statutárního orgánu nebo pomocí zaměstnanců (odstavec čtvrtý).

Za výkon činností uvedených v odstavci 1 vázaným zástupcem odpovídá zastoupený. Za škodu způsobenou vázaným zástupcem při výkonu jeho činnosti odpovídá zastoupený. Zastoupený má za škodu způsobenou vázaným zástupcem postih (odstavec pátý).

Vázaný zástupce je povinen při výkonu činností uvedených v odstavci 1 sdělit zákazníkovi nebo potenciálnímu zákazníkovi údaje o osobě zastoupeného, jehož jménem jedná, a informaci o činnostech uvedených v § 32a odst. 1, které je oprávněn vykonávat a ve vztahu ke kterým investičním nástrojům (odstavec šestý).

Vázaný zástupce je povinen vykonávat činnost, k níž je zavázán, s vynaložením odborné péče. Ve vztazích s vázaným zástupcem je zastoupený povinen jednat poctivě a v dobré víře (odstavec sedmý).

Podle § 194 odst. 4 zákona odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinnosti podle tohoto zákona, nařízení o ratingových agenturách nebo jiného přímo použitelného předpisu Evropského společenství v oblasti činností na finančních trzích se řídí úpravou náhrady škody podle obchodního zákoníku.

Podle § 375 obch. zák. bylo-li porušení povinnosti ze závazkového vztahu způsobeno třetí osobou, které povinná strana svěřila plnění své povinnosti, je u povinné strany vyloučena odpovědnost jen v případě, kdy je u ní vyloučena odpovědnost podle § 374 a třetí osoba by rovněž podle tohoto ustanovení nebyla odpovědnou, kdyby oprávněné straně byla přímo zavázána místo povinné strany.

1) K odpovědnosti investičního zprostředkovatele za škodu způsobenou zákazníku osobou spolupracující s vázaným zástupcem investičního zprostředkovatele při výkonu činnosti vázaného zástupce podle § 32a odst. 1 zákona.

Institut vázaného zástupce byl do českého právního řádu zaveden s účinností od 1. července 2008 zákonem číslo 230/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, jímž byla (mimo jiné) implementována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/31/ES (dále jen „směrnice MiFID“).

Podle článku 4 odst. 1 bod 25 směrnice MiFID je „smluvním zástupcem“ fyzická nebo právnická osoba, která na plnou a bezpodmínečnou odpovědnost pouze jednoho investičního podniku, na jehož účet jedná, propaguje investice nebo doplňkové služby u klientů nebo potenciálních klientů, přijímá a předává pokyny nebo příkazy klientů v souvislosti s investičními službami nebo finančními nástroji, umísťuje finanční nástroje nebo poskytuje poradenství klientům nebo potenciálním klientům ohledně těchto finančních nástrojů nebo služeb;

Podle článku 23 směrnice MiFID členské státy vyžadují, aby v případě, že se investiční podnik rozhodne využít smluvního zástupce, byl tento podnik nadále plně a bezpodmínečně odpovědný za jakékoli jednání či opomenutí smluvního zástupce, pokud zástupce jedná na účet podniku. Členské státy dále vyžadují, aby investiční podnik zajistil, že smluvní zástupce ve styku s jakýmkoli klientem nebo potenciálním klientem nebo před obchodováním s ním sdělí, v jaké funkci jedná a který podnik zastupuje (odstavec druhý, pododstavec první). Členské státy zajistí, aby smluvní zástupci byli do veřejného rejstříku zapsáni pouze tehdy, pokud je zjištěno, že mají dostatečně dobrou pověst a vhodné všeobecné, obchodní a odborné znalosti k tomu, aby mohli klientovi nebo potenciálnímu klientovi přesně sdělovat veškeré potřebné informace týkající se navrhované služby (odstavec třetí, pododstavec třetí).

Zákon označuje smluvního zástupce podle článku 4 odst. 1 bod 25 směrnice MiFID jako „vázaného zástupce“ (srov. např. termín „tied agent“ užitý v anglické jazykové verzi směrnice).

Jedním z cílů směrnice MiFID je ochrana investorů (zákazníků) [srov. bod 31 úvodních ustanovení směrnice].

Investiční zprostředkovatel (jakožto zastoupený) odpovídá za škodu způsobenou jeho vázaným zástupcem zákazníku při výkonu činností podle § 32a odst. 1 zákona (§ 32a odst. 5 zákona), a to bez ohledu na to, zda škoda vznikla v důsledku jednání samotného vázaného zástupce, který je fyzickou osobou, anebo v důsledku jednání osob, jejichž pomocí vázaný zástupce vykonává činnost podle § 32a odst. 1 zákona (§ 194 odst. 4 zákona, § 375 obch. zák.).

Z obecné právní zásady nemo turpitudinem suam allegare potest (nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého či protiprávního jednání), jež představuje přímo aplikovatelné pravidlo pro rozhodování soudů (srov. například nálezy Ústavního soudu ze dne 22. února 1995, sp. zn. II. ÚS 42/94, či ze dne 22. února 2011, sp. zn. I. ÚS 2849/07, anebo v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2017, sp. zn. 29 Cdo 4476/2016, a v něm uvedenou judikaturu), vyplývá, že vázaný zástupce ani investiční zprostředkovatel (jenž je – slovy směrnice – „plně a bezpodmínečně odpovědný za jakékoli jednání či opomenutí“ vázaného zástupce) nemohou těžit ze skutečnosti, že vázaný zástupce (jenž je fyzickou osobou) porušil zákonný příkaz, podle něhož může vykonávat činnost podle § 32a odst. 1 zákona pouze osobně nebo pomocí zaměstnanců (§ 32a odst. 4 zákona). Investiční zprostředkovatel tudíž odpovídá (jak ostatně přiléhavě uzavřel odvolací soud) i za škodu způsobenou osobou, která nebyla zaměstnancem vázaného zástupce a pomocí které vázaný zástupce vykonával činnost podle § 32a odst. 1 zákona.

Odpovědnost investičního zprostředkovatele podle § 32a odst. 5 zákona o podnikání na kapitálovém trhu je odpovědností objektivní (§ 194 odst. 4 zákona, § 373 obch. zák.); nezáleží tudíž na tom, zda vznik škody investiční zprostředkovatel či vázaný zástupce zavinili.

Současně platí, že jakýkoliv výklad shora citovaných ustanovení musí sledovat jeden z cílů směrnice MiFID, jímž je ochrana investorů (zákazníků).

Řečené však neznamená, že investiční zprostředkovatel odpovídá za důsledky jakékoliv jednání (svého) vázaného zástupce, resp. osob, jejichž pomocí vázaný zástupce vykonává činnosti podle § 32a odst. 1 zákona; k naplnění hypotézy právní normy obsažené v § 32a odst. 5 zákona a § 375 obch. zák. je nezbytné, aby šlo o jednání věcně (vnitřně, účelově) související s činností vázaného zástupce podle § 32a odst. 1 zákona, nikoliv o jednání činěné toliko ve vlastním zájmu jednající osoby, sledující toliko uspokojování jejích potřeb či zájmů (tzv. exces). Jakkoliv je nutné onu vnitřní souvislost s činností podle § 32a odst. 1 zákona vykládat široce (tak, aby byl naplněn jeden z účelů sledovaný právní úpravou, tj. ochrana zákazníků), nelze investičního zprostředkovatele činit odpovědným za jednání osoby, jejíž pomocí vázaný zástupce vykonává činnosti dle § 32a odst. 1 zákona, věcně zcela nesouvisející s činnostmi podle § 32a odst. 1 zákona. Není pochyb o tom, že investiční zprostředkovatel nebude odpovídat např. za škodu způsobenou takovou osobou tím, že tato osoba zákazníkovi odcizí peněženku či mobilní telefon, anebo mu v afektu ublíží na zdraví.

Obdobně srov. při výkladu § 420 odst. 2 obč. zák. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 14. července 2010, sp. zn. 28 Cdo 2231/2010, a judikaturu v něm citovanou.

Jinak řečeno, investiční zprostředkovatel neodpovídá podle § 32a odst. 5 zákona za jednání osoby, jejíž pomocí (jeho) vázaný zástupce vykonává činnosti podle § 32a odst. 1 zákona, jestliže jednání této osoby nemá – s přihlédnutím ke všem okolnostem konkrétní věci – věcný (vnitřní, účelový) vztah k činnostem podle § 32a odst. 1 zákona, a jednající osoba jím sleduje toliko uspokojování vlastních potřeb či zájmů.

Promítnuto do poměrů projednávané věci je tudíž třeba zkoumat, zda jednání Z. H., jehož pomocí O. Š. (vázaný zástupce dovolatele) vykonával činnosti dle § 32a odst. 1 zákona, spočívající v tom, že do formulářů smluv o obstarání nákupu a prodeje investičních nástrojů vepsal číslo svého účtu (na místo čísla účtu obchodníka s cennými papíry) a peněžní prostředky poukázané zákazníkem na tento účet následně zneužil pro své potřeby, je jednáním věcně (vnitřně, účelově) souvisejícím s činností vázaného zástupce podle § 32a odst. 1 zákona, a nikoliv jednáním činěným toliko ve vlastním zájmu Z. H., sledující uspokojování jeho potřeb či zájmů.

Jakkoliv není pochyb o tom, že Z. H. svým nezákonným jednáním sledoval vlastní prospěch, nelze přehlížet, že se jej dopustil v přímé souvislosti se sjednáváním a uzavíráním smluv o poskytnutí investiční služby, tedy s činností podle § 32a odst. 1 zákona, vykonávanou vázaným zástupcem. Jinak řečeno, oproti shora uváděným příkladům excesu jednající osoby mělo jednání Z. H. věcný (vnitřní, účelový) vztah k činnostem podle § 32a odst. 1 zákona, a nelze je proto považovat za exces, za který by investiční zprostředkovatel neodpovídal podle § 32a odst. 5 zákona. Sama skutečnost, že jednání Z. H. bylo zjevně nezákonné, na řečeném ničeho nemění.

V této souvislosti Nejvyšší soud považuje za potřebné podotknout, že bez dalšího nelze přisvědčit ani názoru soudu prvního stupně (který popsané jednání Z. H. posoudil jako exces), podle něhož „chování O. Š., byť v rozporu se zákonem o podnikání na kapitálovém trhu, ještě nebylo příčinou vzniku škody na straně žalobce“, neboť „příčinná souvislost je zde přerušena chováním“ Z. H., „které již bylo vykročením z rámce činnosti“ dovolatele.

Ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů se podává, že O. Š. vykonával činnosti podle § 32a odst. 1 zákona pomocí osob, které nebyly jeho zaměstnanci, tedy v rozporu s požadavkem § 32a odst. 4 zákona. V rozporu se zákonem pak těmto osobám (včetně Z. H.) zpřístupnil formuláře smluv, z nichž některé dokonce byly jím „blanketně“ podepsány. Není pochyb o tom, že nebýt tohoto porušení zákona vázaným zástupcem, nemohl by Z. H. (který nebyl zaměstnancem O. Š.) tyto formuláře zneužít a žalobci by nevznikla škoda, jejíž náhrady se domáhá. Jinými slovy, porušení zákona vázaným zástupcem bylo nutnou podmínkou („conditio sine qua non“), bez níž by žalobci nevznikla škoda. O přerušení příčinné souvislosti nelze hovořit.

Důvodem, pro který zákon omezuje vázaného zástupce, který je fyzickou osobou, při plnění činností podle § 32a odst. 1 zákona tak, že je smí vykonávat pouze osobně, popř. pouze prostřednictvím svých zaměstnanců, je zejména naplnění požadavku na zajištění odborné péče vázaného zástupce (§ 32a odst. 7 věta první zákona), resp. požadavku, aby vázaným zástupcem byly pouze osoby „s dostatečně dobrou pověstí“, mající „vhodné všeobecné, obchodní a odborné znalosti k tomu, aby mohly klientovi nebo potenciálnímu klientovi přesně sdělovat veškeré potřebné informace týkající se navrhované služby“ (článek 23 odst. 3 pododstavec 3 směrnice MiFID). Zákonodárce zde zjevně vychází z předpokladu, že vázaný zástupce bude své zaměstnance (jejichž pomocí hodlá vykonávat činnosti podle § 32a odst. 1 zákona) vybírat a kontrolovat pečlivěji, než by tomu bylo v případě jiných osob, a že v případě výkonu činností podle § 32a odst. 1 zákona pomocí jiných osob než zaměstnanců zde hrozí zvýšené riziko, že nebude požadavkům odborné péče vyhověno (jinak by vázaného zástupce takto neomezoval). Jinými slovy, účelem právní normy obsažené v § 32a odst. 4 zákona je (mimo jiné) zabezpečit co nejkvalitnější poskytování služeb zákazníkům, a tím i jejich maximální ochranu.

Vzhledem k tomu, že jednání Z. H. nepředstavuje exces, za který by dovolatel neodpovídal, však již není nutné pro nadbytečnost zkoumat, zda lze toto porušení zákona považovat v poměrech projednávané věci za podstatnou příčinu škody způsobené žalobci (v podrobnostech viz např. důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2007, sp. zn. I. ÚS 312/05).

2) K aplikaci § 441 obč. zák. v případě odpovědnosti za škodu podle § 32a odst. 5 zákona.

Podle § 441 obč. zák. byla- li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese škodu poměrně. Byla-li škoda způsobena výlučně jeho zaviněním, nese ji sám.

Obchodní zákoník, jímž se řídí odpovědnost za škodu podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu (§ 194 odst. 5 zákona), pravidlo obsažené v § 441 obč. zák. (v jeho plné šíři) neobsahuje. Obchodní zákoník řeší toliko situace, kdy porušení povinnosti povinnou stranou bylo způsobeno jednáním poškozeného či nedostatkem jeho součinnosti (§ 376 obch. zák.), resp. kdy škoda či její část byla způsobena nesplněním povinnosti poškozeného, stanovené právními předpisy vydanými za účelem předcházení vzniku škody nebo omezení jejího rozsahu (§ 382 obch. zák.).

Nejvyšší soud přitom nemá žádné pochybnosti o tom, že § 441 obč. zák. je na místě aplikovat i v případě tzv. objektivní odpovědnosti za škodu (srov. v literatuře např. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kolektiv Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009, s. 1278, a v judikatuře např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2014, sp. zn. 25 Cdo 1229/2013).

Neupravuje-li důsledky případného spoluzavinění poškozeného obchodní zákoník, je na místě postupovat podle § 441 obč. zák. (§ 1 odst. 2 věta druhá obch. zák.).

Z řečeného se podává, že i škodu způsobenou zákazníkovi vázaným zástupcem investičního zprostředkovatele při výkonu činností podle § 32a odst. 1 zákona (resp. osobou, jejíž pomocí vázaný zástupce tyto činnosti vykonává), nese poměrně poškozený zákazník, jestliže škoda vznikla také jeho

zaviněním (§ 441 obč. zák.).

Ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů plyne, že žalobce jednal se Z. H. o poskytování investičních služeb obchodníkem s cennými papíry, podepsal dvě smlouvy o obstarání nákupu a prodeje investičních nástrojů předložené mu Z. H. (každou z nich na investici ve výši 3.000.000 Kč), ačkoliv z plné moci, kterou mu měl Z. H. předložit, neplynulo oprávnění Z. H. činit jakékoliv úkony týkající se poskytování investičních služeb a ačkoliv hodlal investovat toliko 3.000.000 Kč, a následně odeslal částku 3.000.000 Kč na účet vepsaný do smlouvy (na místo účtu obchodníka s cennými papíry) ručně, aniž učinil jakékoliv kroky směřující k ověření, zda skutečně jde o účet obchodníka s cennými papíry. Jestliže odvolací soud tyto okolnosti neposuzoval z pohledu možného spoluzavinění žalobce za jemu vzniklou škodu (§ 441 obč. zák.), je jeho právní posouzení neúplné a tudíž i nesprávné.

Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Detence (exkluzivně pro předplatitele)
- Spolek
- Registr smluv
- Advokátní tajemství
- Maření spravedlnosti
- Újma způsobená advokátem (exkluzivně pro předplatitele)
- Odůvodnění rozsudku
- Veřejné prostranství (exkluzivně pro předplatitele)
- Rozpočtové určení daní (exkluzivně pro předplatitele)
- Tlumočník